

Beskyttelse af provokerende kunst

I de seneste år har vi i Danmark set en del opsigtsvækkende kunstneriske ytringer i form af udstoppede hundehvalpe, rådne svin og sur mælk. En ny rapport, skrevet af en jurastuderende konkluderer, at der eksisterer en reel mangel på beskyttelse af ”provokerende kunst”.

Gennem Videnskabsbutikken har den jurastuderende samarbejdet med organisationen AIDA (Association Internationale de Défense des Artistes). AIDA havde interesse i at få behandlet emnet ”beskyttelsen af den kunstneriske ytringsfrihed i Europa”. Stud. jur. Christoffer Badse skriver her om indholdet og konklusionerne i hans netop færdiggjorte rapport.¹

Af stud. jur. Christoffer Badse

Oplægget fra rekvirenten AIDA var rimeligt bredt formuleret, så jeg valgte at koncentrere mig om det, man kan kalde ”provokerende kunst”. Dette begreb dækker over kunstgenstande som i det pågældende land har vakt offentlig forargelse på grund af værkets stødende karakter enten på religions- eller sædelighedsområdet. Første del af opgaven behandler praksis ved Menneskerettighedsdomstolen, baseret på bestemmelser i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Anden del af opgaven indeholder et forsøg på en komparativ analyse af samtlige EU-medlemmers forfatninger og hvorledes de nationale forfatninger beskytter kunstneriske ytringer. De enkelte landes forfatninger blev oversat og gennemgået for ligheder og forskelle ved den almindelige sproglige forståelse af bestemmelserne.

Undersøgelsen

Kommissions- og domstolspraksis viste at Domstolen generelt prioriterer beskyttelsen af ytringsfriheden meget højt.

Domstolen accepterer i en vis grad en stats indgreb med henvisning til, at den enkelte stat bedre er i stand til at vurdere, hvilke indgreb der er nødvendige i den pågældende sag. Statens muligheder for selv at udøve dette skøn i sager vedrørende indgreb i ytringsfriheden er dog normalt begrænset, idet frie betingelser for ytringsfriheden ifølge Domstolen er fundamentalt for et demokrati. Når det derimod kommer til sager, hvor sædeligheds- eller religionsspørgsmål er inddraget, viser gennemgangen af praksis at Domstolen i vurderingen af, hvorvidt et indgreb er nødvendigt i et demokratisk samfund, er tilbøjelig til at give staten en høj grad af selvbestemmelse for, hvad der er et passende indgreb mod kunstneren. Gennemgangen af national forfatningsret berørte enkelte domme i udvalgte lande, for at illustrere hvordan bestemmelserne fortolkes og hvilke problemer man typisk bliver konfronteret med.

Konklusionen

Undersøgelsen viste, at der ikke er den store forskel på selve ordlyden af de nationale bestemmelser. Den betydeligste forskel er, at de nye forfatninger direkte omtaler den kunstneriske frihed, hvorimod den i de gamle forfatninger indfortolkes.

Derudover diskuteres den betænkelige vej Domstolen har begivet sig ind på, hvor staten har frie hænder til at straffe kunstnere, samt konfiskere kunstværker, der efter national målestok findes stødende, uanset om kunstneren har taget forholdsregler for at undgå at folk uforvarende bliver udsat for kunstværket. Undersøgelsen af praksis i sædeligheds- eller religionssager viste, at Domstolen ikke mener at tiden er inde til at prøve at skabe en fælles europæisk opfattelse af de berørte begreber.

Dette efterlader en *de facto* manglende beskyttelse af ”provokerende kunst” i Europa. Denne praksis

---

¹Rapporten kan rekvireres gennem Videnskabsbutikken for Samfundsvidenskab og Jura. Artiklen udkom i Videnskabsbutikkens blad *Anvendt Viden* i 1996.

bliver muligvis svær at ændre, idet flere lande i fremtiden tiltræder Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Dermed er der risiko for større uenighed mellem dommerne, der bliver rekrutteret for de forskellige lande. Dette giver anledning til frygt for en øget accept af de enkelte landes indgreb.